

Кравченко О. М.,
кандидат юридичних наук
ORCID: 0000-0002-8870-7662

САМОХИСТ ТА ОХОРОНА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ БІЗНЕСУ АБО КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

SELF-ABILITY AND PROTECTION OF BUSINESS TRADE SECRETS OR CONFIDENTIAL BUSINESS INFORMATION IN UKRAINE

У авторській науковій праці, досліджено самохист та охорону/захист комерційної таємниці бізнесу (КТБ) та/або конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) в Україні, а також запропоновані авторські понятійно-категоріальні визначення термінів у цій сфері. Самохист – це втілення та реалізація своїх здібностей або талантів. Можливий самохист свого права інтелектуальної власності, а саме комерційної таємниці (КТ) як об'єкта права інтелектуальної власності. На думку автора, поняття «охорона» та «захист» потребують розмежування, як-от: а) охорона – це ширше поняття, ніж захист (наприклад, Міністерство охорони здоров'я України), яке охоплює різні види захисту, такі як технічний, юридичний та ін. (наприклад, охорона КТ та/або КІБ на підприємстві передбачає юридичний, фізичний та технічний); б) захист має вузьку направленість і стосується конкретного виду захисту, наприклад: технічний захист; фізичний захист; захист своїх прав у суді; захист прав, свобод та законних інтересів громадян і юридичних осіб державою; захист інформації з обмеженим доступом та ін.

Комерційна таємниця бізнесу (КТБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (комерційна інформація бізнесу, яка належить йому на законних підставах), конфіденційна інформація бізнесу, комерційні секрети, інша цінна інформація для бізнесу, яка в разі втрати, витоку або інших незаконних дій щодо такої інформації може негативно вплинути на прибуток бізнесу, тому КТБ потребує надійної охорони й захисту. В свою чергу, конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка в разі її витоку, втрати чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу. З урахуванням сучасних реалій (зокрема, в умовах бойових дій) в Україні автор вважає, що бізнес повинен самостійно подбати про охорону/захист своєї КТБ та/або КІБ від сучасних загроз, звісно, використовуючи різноманітні новітні заходи охорони/захисту КТБ та/або КІБ.

Ключові слова: самохист, охорона, захист, комерційна таємниця, конфіденційна інформація, бізнес.

The author's scientific work investigates the self-ability and security/protection of business trade secrets (BTS) and/or confidential business information (CBI) in Ukraine, and also proposes the author's conceptual and categorical definitions of terms in this area. Self-ability is the embodiment and realization of one's abilities or talents. Self-ability of intellectual property rights, namely trade secret (TS) as an object of intellectual property rights. In the author's opinion, the concepts of "security" and "protection" require distinction, such as: a) security is a broader concept than protection (for example, the Ministry of Health Security of Ukraine), which covers various types of protection, such as technical, legal, etc. (for example, the protection of TS and/or CIB at an enterprise involves legal, physical and technical protection); b) protection has a narrow focus and concerns a specific type of protection, for example: technical protection; physical protection; protection of one's rights in court; protection of the rights, freedoms and legitimate interests of citizens and legal entities by the state; protection of information with restricted access, etc.

Confidential Information of Business (CIB) is commercially valuable information for a business (entity, enterprise, institution, or organization), which, in case of its leakage, loss, or other illegal actions regarding CIB, may negatively affect business profits, therefore, CIB needs reliable protection and security. In turn, confidential business information (CBI) is commercially valuable information for a business (a business entity, enterprise, institution, or organization), which, in the event of its leakage, loss, or other illegal actions against CBI, may negatively affect the business's profits. Taking into account modern realities (in particular, in conditions of hostilities) in Ukraine, the author believes that businesses should independently take care of the protection/protection of their BTS and/or CBI from modern threats, of course, using various innovative measures for the protection/protection of BTS and/or CBI.

Key words: self-ability, security, protection, trade secret, confidential information, business.

Метою наукової розвідки є аналіз та практичні рекомендації/інструкції, щодо самохисту та охорони/захисту бізнесом своєї комерційної таємниці бізнесу та/або конфіденційної інформації бізнесу в Україні.

Автор пропонує наступне визначення понять у сфері охорони комерційно цінної інформації для бізнесу в Україні, як-от:

1. **Самохист** – це втілення та реалізація своїх здібностей або талантів. Можливий самохист свого права інтелектуальної власності, а саме комерційної таємниці (КТ) як об'єкта права інтелектуальної власності.

2. **Комерційна таємниця бізнесу (КТБ)** – це комерційно цінна інформація для бізнесу (комерційна інформація бізнесу, яка належить йому на

законних підставах), конфіденційна інформація бізнесу, комерційні секрети, інша цінна інформація для бізнесу, яка в разі втрати, витоку або інших незаконних дій щодо такої інформації може негативно вплинути на прибуток бізнесу, тому КТБ потребує надійної охорони й захисту.

3. **Конфіденційна інформація (КІ)** – це інформація, у тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною (та/або юридичною) особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

4. Враховуючи згадку в законодавчому визначенні КІ про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Саме тому потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу» для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

а) **конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ)** – це інформація, у тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація та інша інформація про фізичну особу). Персональні дані про фізичну особу охороняються відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних»;

б) **конфіденційна інформація бізнесу (КІБ)** – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка в разі її витоку, втрати чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

5. **Секретна комерційна інформація (СКІ)** – це комерційно цінна інформація для бізнесу, яка вже є секретною комерційною інформацією СКІ, але ще не була віднесена до Грифу КТБ та/або КІБ, та не є комерційними секретами бізнесу КСБ.

6. **Наукова розвідка (НР)** – це наукова діяльність людини або групи людей, спрямована на пошук нового (матеріального, нематеріального), проведення наукових досліджень у певній галузі науки, аналіз і систематизацію результатів розвідки у вигляді теорій, гіпотез, наукових доробків тощо. Результати НР підлягають опублікуванню та захисту в складі дисертацій, монографій, наукових статей, тез доповідей, інших наукових доробків.

Автор вважає, що в сучасних українських реаліях (зокрема, в умовах бойових дій) бізнес повинен самостійно подбати про охорону / захист своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, звісно, використовуючи

різноманітні новітні заходи охорони й захисту КТБ та/або КІБ. Більше того, запропоновано систему новітніх заходів охорони/захисту КТБ та/або КІБ, яка охоплює правові, організаційні, технічні та інші аспекти охорони вказаної інформації (див. *таблицю-інструкцію №1* нижче).

Для вдосконалення нормативно-правового забезпечення заходів охорони комерційної таємниці бізнесу та/або конфіденційної інформації бізнесу, автором запропоновано прийняти Закон України «Про комерційну таємницю» на кшталт проекту закону України запропонованого автором [1, с.18–32].

Далі, автор пропонує розглянути систему захисту КТБ та/або КІБ на підприємстві/об'єкті, який включає: правовий захист, технічний захист КТБ та/або КІБ (таблиця-інструкція №2).

Секретна комерційна інформація (СКІ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу, яка вже є секретною комерційною інформацією СКІ, але ще не була віднесена до Грифу КТБ та/або КІБ, та не є комерційними секретами бізнесу КСБ.

Для більш детального ознайомлення з усіма пропозиціями (НР) автора у досліджуваній сфері (інформації з обмеженим доступом), зверніть увагу на список літератури [2–45]. Враховуючи оновлення законодавства України до нормативно-правового забезпечення стандартам Європейського Союзу, законодавець може використати авторські науково-правові новели (НР) у сфері охорони інформації з обмеженим доступом, як-от: дослідження автора в сфері конфіденційної інформації, таємної інформації та ін. [1–45].

Підсумовуючи авторську наукову розвідку у сфері самохисту та охорони КТБ та/або КІБ в Україні, запропоновані наступні кластери, як-от:

а) рекомендовані/запропоновані нові та вдосконалення наявних понять/термінів у досліджуваній сфері (КТБ та/або КІБ);

б) автор вважає, що потрібно для бізнесу в Україні прийняти відповідний закон про охорону КТБ та/або КІБ, на кшталт проекту закону України запропонованого автором [1, с.18–32];

в) для охорони/захисту КТБ та/або КІБ на підприємстві/об'єкті певного бізнесу, запропоновані/рекомендовані авторські таблиці-інструкції (№1–2).

г) враховуючи сучасні реалії (зокрема, бойові дії) в Україні автор вважає, що бізнес повинен самостійно подбати про охорону/захист своєї КТБ та/або КІБ від сучасних загроз, звісно, використовуючи різноманітні новітні заходи/методи охорони/захисту КТБ та/або КІБ.

**Система заходів охорони й захисту комерційної таємниці (КТБ)
та/або конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) в Україні**

Нормативно-правові заходи охорони КТБ та/або КІБ	Організаційні заходи захисту КТБ та/або КІБ	Технічні заходи захисту КТБ та/або КІБ	Інші законні заходи охорони та захисту КТБ та/або КІБ	Аналітичний відділ безпеки бізнесу
Статут підприємства (у якому вказують, що запроваджено режим охорони КТБ та/або КІБ)	Створення пропускового режиму, де циркулює КТБ та/або КІБ	Створення технічного відділу безпеки КТБ та/або КІБ	Створення відділу «бізнес-розвідки»	Аналітичне оброблення всієї зібраної інформації
Колективний договір (у якому прописують правила нерозголошення КТБ та/або КІБ та відповідальність за їх порушення)	Режим оформлення допуску до КТБ та/або КІБ	Заходи забезпечення відеоспостереженням, сигналізацією та іншими сучасними технічними пристроями приміщень і будівель, де циркулює КТБ та/або КІБ	Моніторинг відкритої інформації про конкурентів	Представлення керівництву бізнесу «аналітичних висновків і практичних рекомендацій», у тому числі для вдосконалення заходів охорони й захисту КТБ та/або КІБ
Положення про КТБ або КІБ та правила її збереження	Режим доступу до КТБ та/або КІБ	Система безпеки з усіма технічними приладами для будівель, де міститься КТБ та/або КІБ, з метою захисту від ТБШ	Інші законні методи бізнес-розвідки	Інше
Положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять КТБ та/або КІБ	Режимно-секретний відділ безпеки КТБ та/або КІБ	Електромагнітне екранування приміщень, де міститься КТБ та/або КІБ бізнесу, для захисту від ТБШ	Створення відділу «бізнес-контррозвідки»	
Наказ про режим роботи працівників із даними, що становлять КТБ та/або КІБ	Спеціальні перевірки працівників (зокрема й на поліграфі), що безпосередньо працюють із КТБ та/або КІБ	Створення надійної системи захисту комп'ютерної техніки та мереж, де циркулює КТБ та/або КІБ, для захисту від ТБШ	Протидія бізнес-шпигунству та бізнес-розвідці конкурентів	
Інші нормативно-правові заходи охорони КТБ та/або КІБ	Інші заходи захисту КТБ та/або КІБ	Інші технічні заходи захисту КТБ та/або КІБ	Протидія технічному бізнес-шпигунству та ін.	

Список використаних джерел:

1. Кравченко О. М. Охорона комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні: *наук.-метод. посіб. для бізнесу*. Київ, 2025. 275 с. DOI: 10.52058/22-02-2025
2. Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: *дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07*. Київ, 2019. 253 с.
3. Кравченко О.М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика*: колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.
4. Кравченко О.М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

<p>СИСТЕМА ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ БІЗНЕСУ (КТБ) та/або КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ (КІБ) на ПІДПРИЄМСТВІ/ОБ'ЄКТІ</p>
<p>ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ</p> <p>Нормативно-правове забезпечення захисту КТБ та/або КІБ на внутрішньовідомчому (корпоративному) рівні, до якого автор вважає за доцільне віднести: а) закріплення у корпоративних управлінських актах права певного бізнесу на володіння та захист КТБ та/або КІБ; б) встановлення власником/керівником бізнесу переліку відомостей, які підлягають захисту як КТБ та/або КІБ; в) затвердження типового положення про КТБ та/або КІБ; г) розроблення інструкції з організації роботи з документами, що містять Гриф секретності КТБ та/або КІБ; ґ) врахування в типовому трудовому договорі (контракті) умов щодо нерозголошення КТБ та/або КІБ, чи іншої комерційно цінної інформації СКІ працівником (навіть на певний термін після звільнення працівника); д) та ін.</p>
<p>Дозвільна система</p> <p>1. Режим оформлення допуску до інформації, що становить КТБ та/або КІБ 2. Режим доступу до матеріалів/ інформації, що становить КТБ та/або КІБ P.S. Обов'язкове проходження поліграфу (перед доступом, а також через певний період, який буде встановлено) для всіх співробітників (окрім власників КТБ та/або КІБ чи іншої СКІ), які мають доступ до матеріалів/інформації під «Грифом КТБ та/або КІБ», або іншої комерційно цінної інформації СКІ.</p>
<p>ТЕХНІЧНИЙ ЗАХИСТ КТБ та/або КІБ (інші аспекти охорони/захисту КТБ та/або КІБ)</p> <p>Зовнішня/внутрішня фізична охорона/захист об'єкту де міститься КТБ та/або КІБ Технічні засоби захисту об'єкта де міститься КТБ та/або КІБ становлять, як-от: сигналізація, екранування (спеціальні бар'єри з магнітних матеріалів для запобігання витоку випромінювання сигналу назовні), інженерно-технічні засоби та програмування комп'ютерної техніки (антивіруси), комп'ютерна техніка обов'язково не повинна бути підключена до інтернету (внутрішня мережа), та ін.</p>
<p>Організація спеціального приміщення та інших аспектів захисту приміщення де міститься КТБ та/або КІБ</p>
<p>Застосування профілактичних методів/заходів, а саме для профілактики можливих ризиків витоку секретної комерційної інформації (СКІ), КТБ та/або КІБ</p>
<p><u>Інші законні заходи/методи охорони/захисту КТБ та/або КІБ</u>, як-от: використання методів конкурентної розвідки, запровадження режиму конкурентної контррозвідки, та ін.</p>

5. Кравченко О.М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

6. Кравченко О.М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

7. Кравченко О.М. Роль адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в забезпеченні сталого розвитку промисловості. *Трудове право ЄС: гідна праця та розбудова інституційної спроможності для сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 150–172. DOI: 10.30525/978-9934-26-396-5-8

8. Кравченко О.М. Особливості відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 107–130. DOI: 10.30525/978-9934-26-400-9-5

9. Кравченко О.М. Правове забезпечення євроінтеграційних процесів охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 244–264. DOI: 10.30525/978-9934-26-424-5-13

10. Кравченко О.М. Influence of martial law on the further development of the protection of Trade secret and confidential information of business in Ukraine. *Вплив воєнного стану в Україні на подальший розвиток юриспруденції*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 86–105. DOI: 10.30525/978-9934-26-440-5-5
11. Кравченко О.М. Концептуалізація застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в забезпеченні правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Трансформація системи права та правозахисту під впливом воєнного стану*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 64–82. DOI: 10.30525/978-9934-26-462-7-3
12. Кравченко О.М. Забезпечення адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні: концептуальні виклики та загрози в умовах воєнного стану. *Юриспруденція в умовах воєнного стану: концептуальний вимір*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 143–168. DOI: 10.30525/978-9934-26-469-6-6
13. Кравченко О.М. Нормативно-правове забезпечення охорони медичної таємниці в Україні. *Система охорони громадського здоров'я в Україні та країнах Європейського Союзу: реалії, трансформація, вектори розвитку, перспективи*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 621–640. DOI: 10.30525/978-9934-26-497-9-30
14. Кравченко О.М. Удосконалення правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні. *Правові стандарти забезпечення відбудови повоєнної України в умовах інтеграції до Європейського Союзу*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 197–221. DOI: 10.30525/978-9934-26-492-4-9
15. Кравченко О.М. Ways of adaptation of Ukraine to international standards of legal protection of trade secret. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 5. С. 75–79.
16. Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці підприємств, установ та організацій від комерційного шпигунства. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2018. № 4. С. 152–156.
17. Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці суб'єктів господарювання від актів недобросовісної конкуренції, комерційного, промислового, економічного шпигунства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 1 (35). С. 91–93.
18. Кравченко О.М. Нормативно-правові заходи забезпечення комерційної таємниці в Україні. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2019. № 1. С. 82–89.
19. Кравченко О.М. Структура правовідносин у сфері охорони комерційної таємниці в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3. С. 137–145.
20. Кравченко О.М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18
21. Кравченко О.М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6
22. Кравченко О.М. Перспективи адаптації законодавства України до міжнародних стандартів охорони комерційної таємниці. *Право України*. 2016. № 2. С. 175–181.
23. Кравченко О.М. Стан захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання на тимчасово окупованих територіях України та в зоні проведення АТО. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 2 (24). С. 117–124.
24. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6
25. Кравченко О.М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29
26. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spes-1-25
27. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4
28. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29
29. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. №4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104
30. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск №1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475
31. Кравченко О.М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. №1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295
32. Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09
33. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація бізнесу» і «конфіденційна інформація про фізичну особу». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2 (127). С. 22–29. DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

34. Кравченко О.М. Удосконалення організаційно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Екологічне право*. 2024. № 1–2. С. 21–27. DOI: 10.37687/2413-7189.2024.1-2.4
35. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація в Україні. *Правова держава в умовах воєнного та післявоєнного стану* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 09.06.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 43–46.
36. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29-30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42
37. Кравченко О.М. Комерційна таємниця та конфіденційна інформація у бізнес-просторі України. *Правові та безпекові аспекти життя в Україні* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 14.10.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С.15–17.
38. Кравченко О.М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжн. юрид. наук.-практ. конф. Присвячена 102-річчю НУК імені адмірала Макарова (Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48
39. Кравченко О.М. Особливості адміністративно-правової охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. Матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки та 30-річчя Нац. академії правових наук України (Київ, 18.05.2023). Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАПрН України; Рада молодих вчених НАПрН України, 2023. С. 608–612.
40. Кравченко О.М. Специфіка написання докторської дисертації під час дії воєнного стану в Україні. *Актуальні питання підготовки дисертацій в умовах воєнного стану*: зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (Рівненська область, 30.09.2023). Рівненська область: платформа українсько-польського видавництва «Liha-Pres», 2023. С. 86–90. DOI: 10.36059/978-966-397-321-0-26
41. Кравченко О.М. Розмежування понять конфіденційна «інформація про фізичну особу» та «конфіденційна інформація бізнесу» в Україні. *«PROKIIВ»*: зб. матеріалів 1-ої всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю (Київ, 26.03.2024). Київ: КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста», 2024. С. 457–459.
42. Кравченко О.М. Обіг зброї в умовах воєнного стану в Україні. *Правове регулювання обігу зброї в Україні: нові виклики та перспективи вирішення*: зб. Матеріалів 1-го міжн. форуму (Київ, 12.04.2024). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права; Українська академія зброярських студій; Центр українсько-європейського наукового співробітництва; Всеукраїнська профспілка захисників України, спортсменів та працівників сфер; Збройова компанія STVOL, 2024. С. 138–141. DOI: 10.30525/978-9934-26-453-5-32
43. Кравченко О.М. Комерційна таємниця та конфіденційна інформація бізнесу в Україні. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів*: зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (Одеса, 26.04.2024). Одеса: Нац. університет «ОЮА»; Південний регіональний центр Нац. акад. правових наук України, 2024. С. 670–673.
44. Кравченко О.М. Пропозиції щодо вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. Матеріалів II всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки (Київ, 17.05.2024). Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАПрН України; Рада молодих вчених НАПрН України, 2024. С. 198–201.
45. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та сімейна таємниця в Україні. *Розвиток сімейного законодавства України в умовах оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства України*: зб. матеріалів Круглого столу (Київ, 04.06.2024). Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАПрН України; Координаційне бюро з проблем сімейного права відділення цивільно-правових наук НАПрН України, 2024. С. 22–26.

Дата першого надходження статті до видання: 08.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025